

WTO og jordbrukstilskudd

Hvilke muligheter har vi

Einar Frogner

Nestleder Nei til EU

Leder i Nei til EU sitt landbrukspolitiske utvalg

Landbruket som politisk næring

- Mat er biologisk produksjon
- Matproduksjon er langsiktig
 - Lang «ledetid»: det tar f.eks. lang tid å lage en biff
 - Produksjonskapasiteten må holdes i hevd: forskjell på et jorde og et fabrikklokale.
- Jordbruk er stedsavhengig
- Mat er en handelsvare, men produserer også fellesgoder

Landbruket som politisk næring

- Kun 3 % av landarealet i Norge er jordbruksareal - spredt over hele landet.
- Langt mot nord, og våtere, kaldere, brattere og mer avsides.
- Kostnader og lønninger er generelt høyere enn i andre land.

Norge må føre en
nasjonal landbrukspolitikk

Inntekt må komme fra både
marked og tilskudd

Landbrukspolitiske verktøy

Markedsordninger

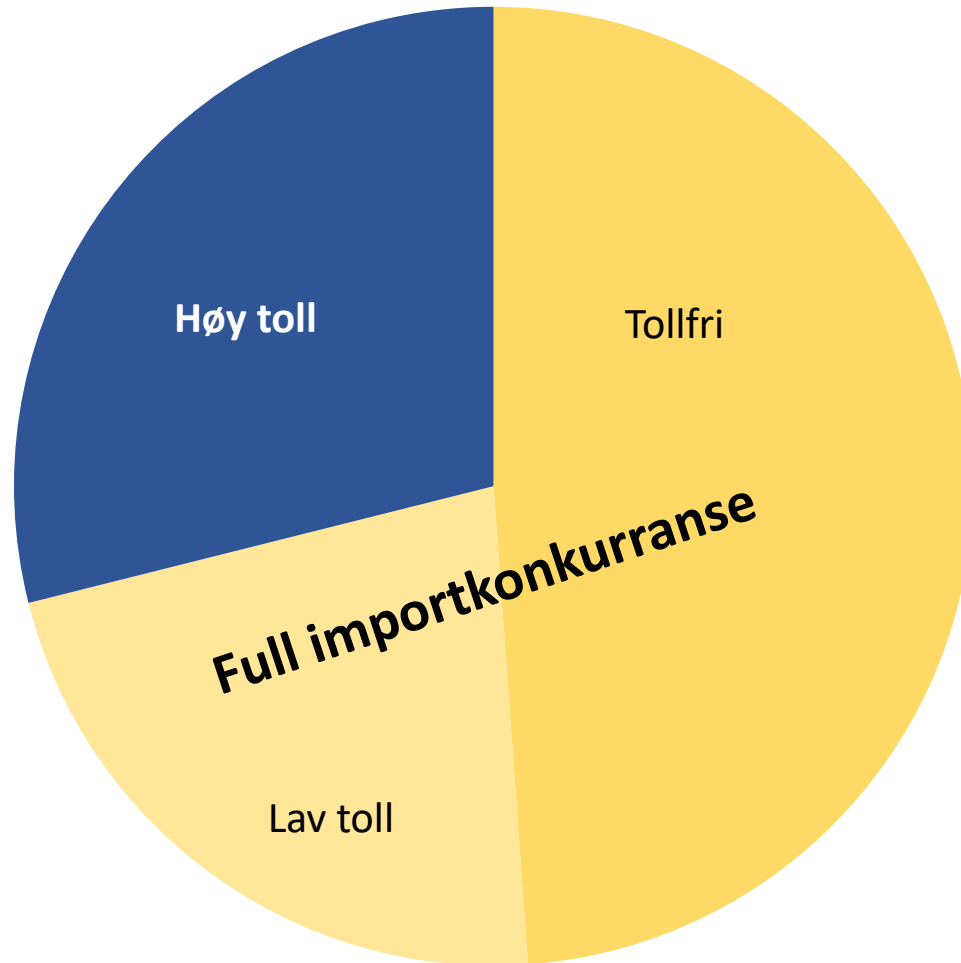
Importvernet

Juridiske
virkemidler

Økonomiske
virkemidler

Årlige jordbruksforhandlinger

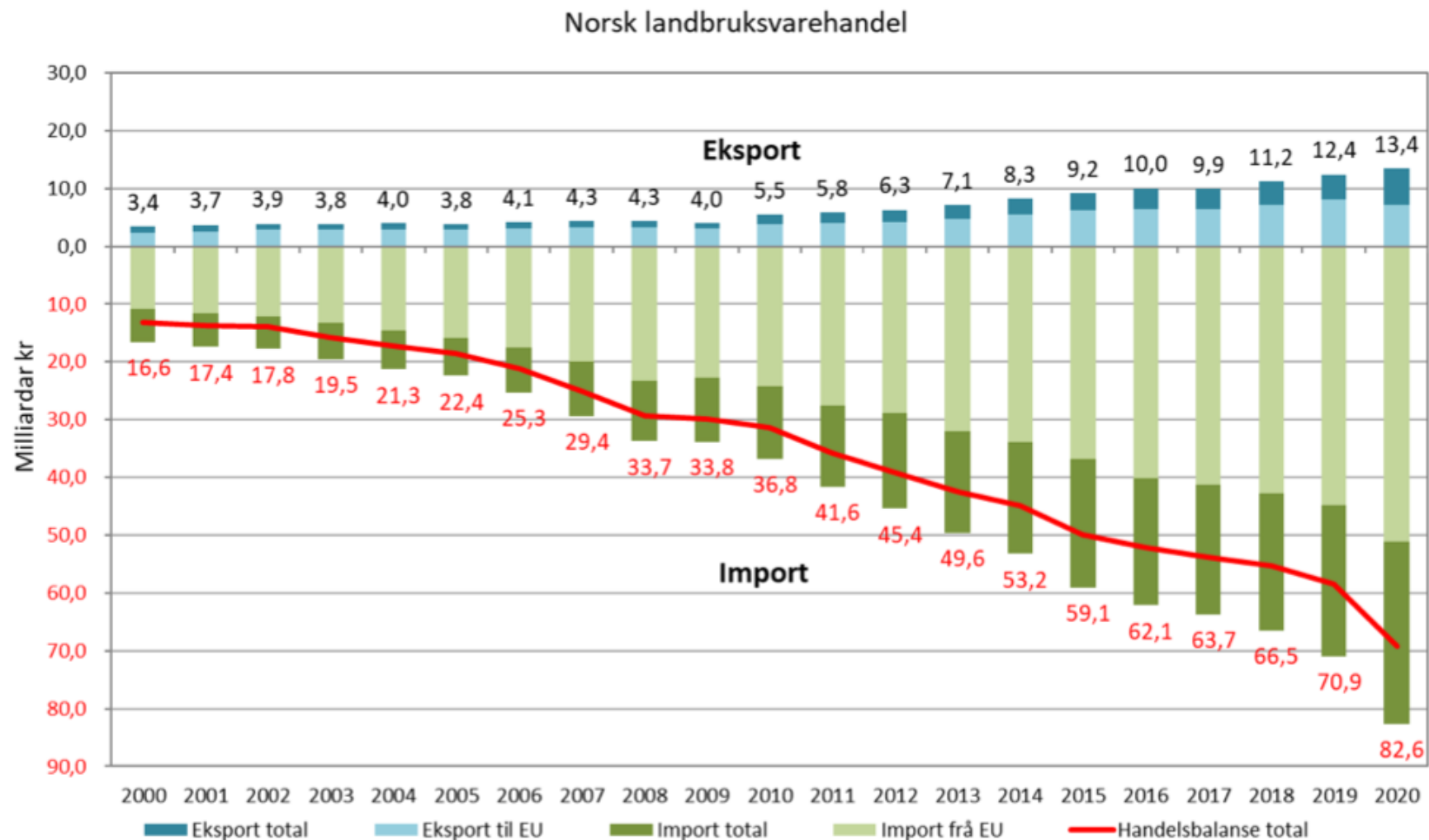
Myten om en beskyttet matvaresektor

Under 1/3 av omsetningen i dagligvarehandelen har høy toll

- Omsetning i dagligvarehandelen 2016
- Nielsen-data
- Inkluderer også «non-food»-produkter

Utviklinga i norsk landbruksvarehandel med verda og EU

AgriAnalyse/Landbruksdirektoratet/SSB

- Handelsbalanse total: 2000 = - 13,2 milliardar kr, 2020 = - 69,2
- Handelsbalanse med EU: 2000 = - 8,4 milliardar kr, 2020 = - 44

- Oppretta i 1995 - Geneve
 - 164 medlemmer
- Etablering av regelverk
- Forum for forhandlingar
- Organ for å løyse handelskonfliktar

WTO styrer norsk landbrukspolitikk

- Set grenser for tollvernet
- Bestemmer kor mykje og kva type støtte
- Andre land kan gå til panelsak i WTO

Begrensar tollvernet

- Måtte redusere tollvernet med 36% i snitt og minimum 15% innan 2000 iflg Uruguay-avtala
- Kvotar for eksisterande import
- Minimumskvotar på 5% av forbruket
- 2008-forslag ville kutta toll over 75% med 70%
- Mest fokus på internstøtte akkurat no

Ministermøtet des. 2015

- Utfasing av eksportsubsidier for ost, smør, svinekjøt og bearbeidde jordbruksprodukt i løpet av 2020
 - ca 8% av mjølkeproduksjonen (rundt 100 000 tonn)
 - nye volumgrenser som ville begrensa eksport av svin 4 av dei 5 siste åra

WTO

Gul boks:

Handelsforstyrrende støtte (AMS). Eks: Markedsprisstøtte.

Grønn boks:

Støtte som har lite/ ingen handelsvridende effekt
Eks.: forskning, beitetilskudd

Blå boks:

Handelsforstyrrende, men lovlig. Tilskudd husdyr, distrikts- og kvalitetstilskudd kjøtt og melk.

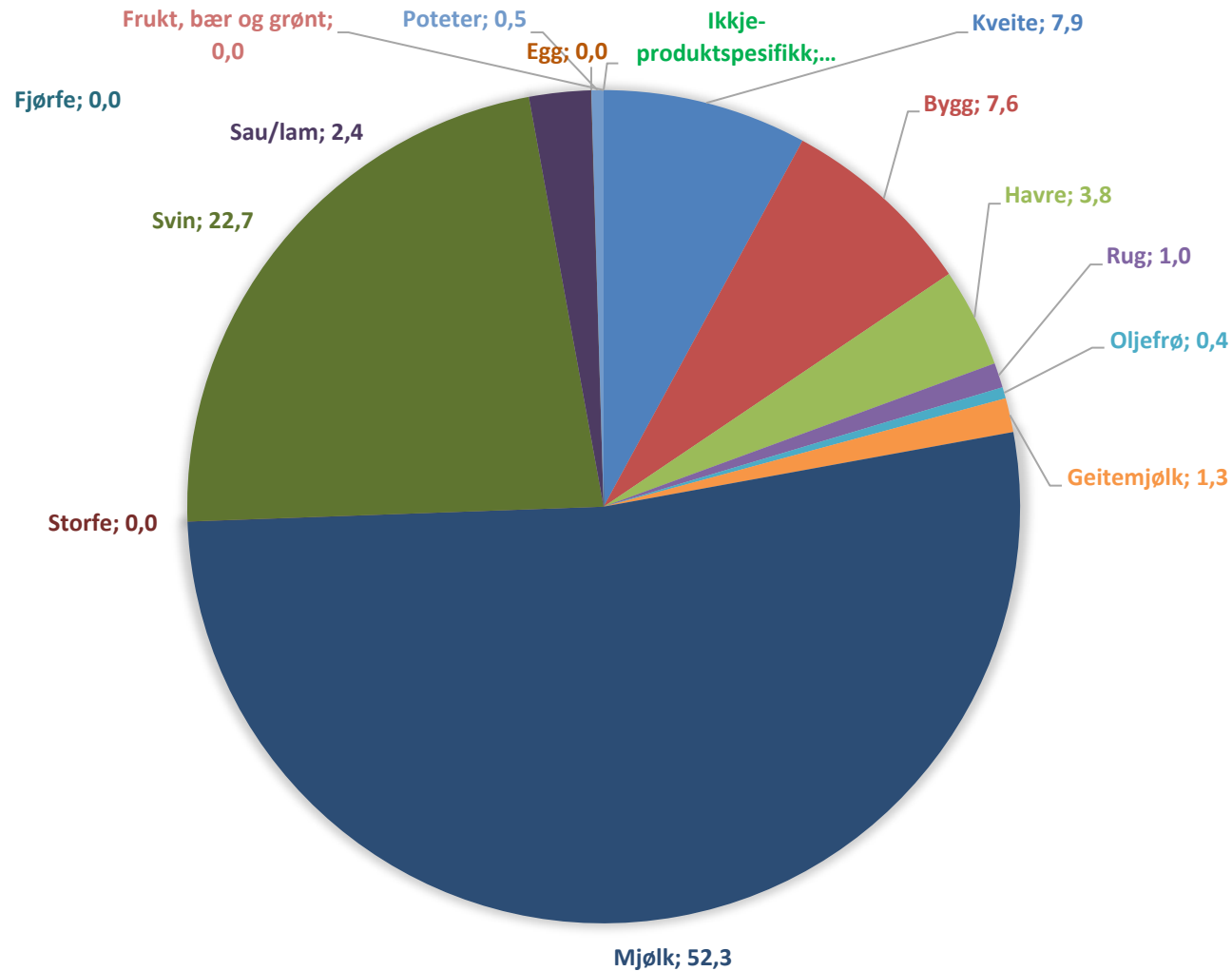
WTO

- Handelsforstyrrende støtte
- Grunntilskudd geit/lam/ull
- Distrikts og kvalitetstilskudd grøntsektoren
- Prisnedskrivning storfe/egg/fjørfe/lam/poteter
- Transportstøtte
 - Innfrakt slaktedyr
 - Utfrakt kraftfôr
- Målpris mjølk/korn/grønt – svin fjernet fra målprissystemet i 2021
- Maks støtte 11,49 mrd – vi er nær taket

Gul boks:

Handelsforstyrrende støtte (AMS). Eks:
Markedsprisstøtte.

Fordeling av norsk gul støtte - 2017

WTO

- Handelsforstyrrende, men lovlig
- 85 % eller mindre av basisnivå i produksjon
- Driftstilskudd mjølk og storfe
- Distriktstilskudd mjølk/kjøtt/fjørfe/egg
- Kvalitetstilskudd storfeslakt
- I overkant av 6 mrd – til dels «særnorske» ordninger

Blå boks:

Handelsforstyrrende, men lovlig. Tilskudd husdyr, distrikts- og kvalitetstilskudd kjøtt og melk.

WTO

- Lite eller ingen handelsvridende effekt, blir gitt som offentlig støtte, ikke fungere som prisstøtte
- Offentlige tjenester
 - Forskning og utvikling, matvareberedskap, frøavl, mm
- Direkte utbetaling til bonde
 - AK tilskudd, beitetilskudd, miljøprogram, SMIL, velferdsordninger, investeringsstøtte
- I overkant av 10 mrd – ingen krav til reduksjon

Grønn boks:

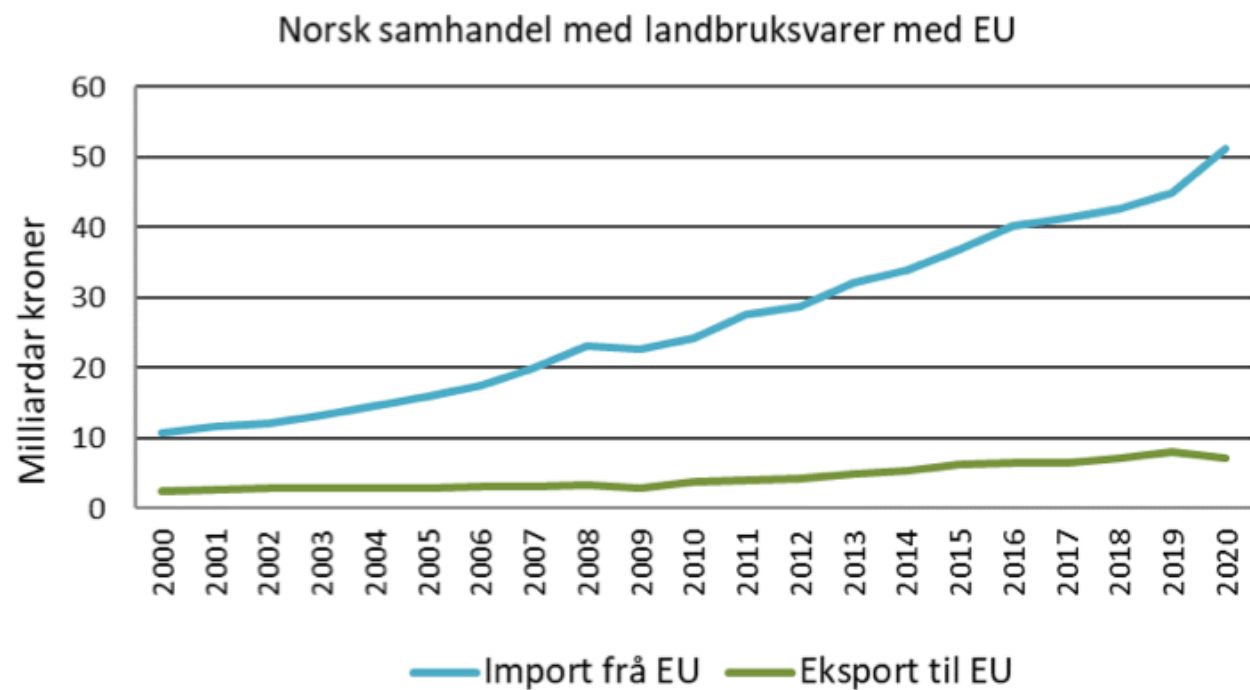
Støtte som har lite/ ingen handelsvridende effekt
Eks.: forskning, beitetilskudd

Artikkel 19 i EØS avtalen regulerer landbrukshandel

- Handel med basis landbruksvarer
- Gjensidig fordelaktig? 1-6 i EUs favør
- Innanfor landbrukspolitikken? Auka matprod.?
- Alle gjennomganger har så langt gitt EU økt tilgang til det norske markedet – norsk jordbruk har krympa

Norsk samhandel landbruksvarer med EU i kr

AgriAnalyse/Landbruksdirektoratet/SSB

Landbruks- og matminister Jon Georg Dale var i høst i møter med EUs landbrukskommisær Phil Hogan i Brussel Foto: Eva Aalberg Undheim

Norge og EU enige om ny avtale om handel med landbruksvarer

- Ost: 1200 tonn opp til 8400 tonn
- Storfekjøtt opp 1600 tonn til 2500 tonn
- 300 tonn ribbe i desember
- Potteplanter, annen kjøtt, salat, fôrmais (+5000 tonn)

EU får økte tollfrikvoter på ost og storfekjøtt. Det kan gi billigere EU-produkter i disken til fordel for norsk mat. Foto: Mariann Tvete

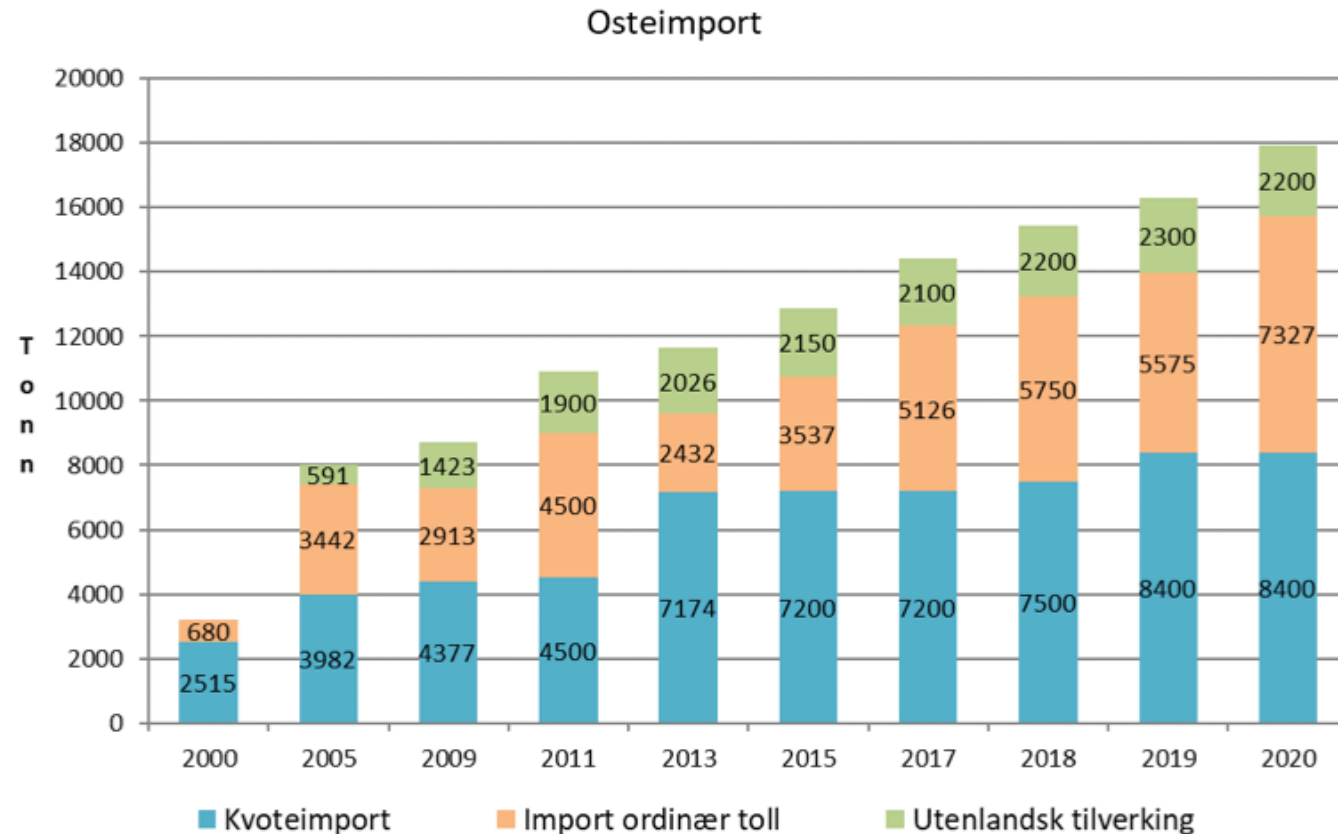
Så mye taper bønder på økt tollfri import

EUs økte tollfrikvoter innen ost tilsvarer like mye melk som 70 norske gjennomsnittsbruk. De økte tollfrikvotene innen storfekjøtt utgjør om lag 100 millioner kroner i tapt verdiskaping. Her er næringens regnestykker.

- Tilsvarande 70 mjølkebruk – på toppen av eksportstøtte 7% av mjølkeproduksjonen
- 100 millionar i tapt verdiskaping for storfekjøtt

Import av ost til Noreg (HS: 04.06)

(Fordelt på EU-ostekvote, ordinærtoll og utanlandsk tilverking)

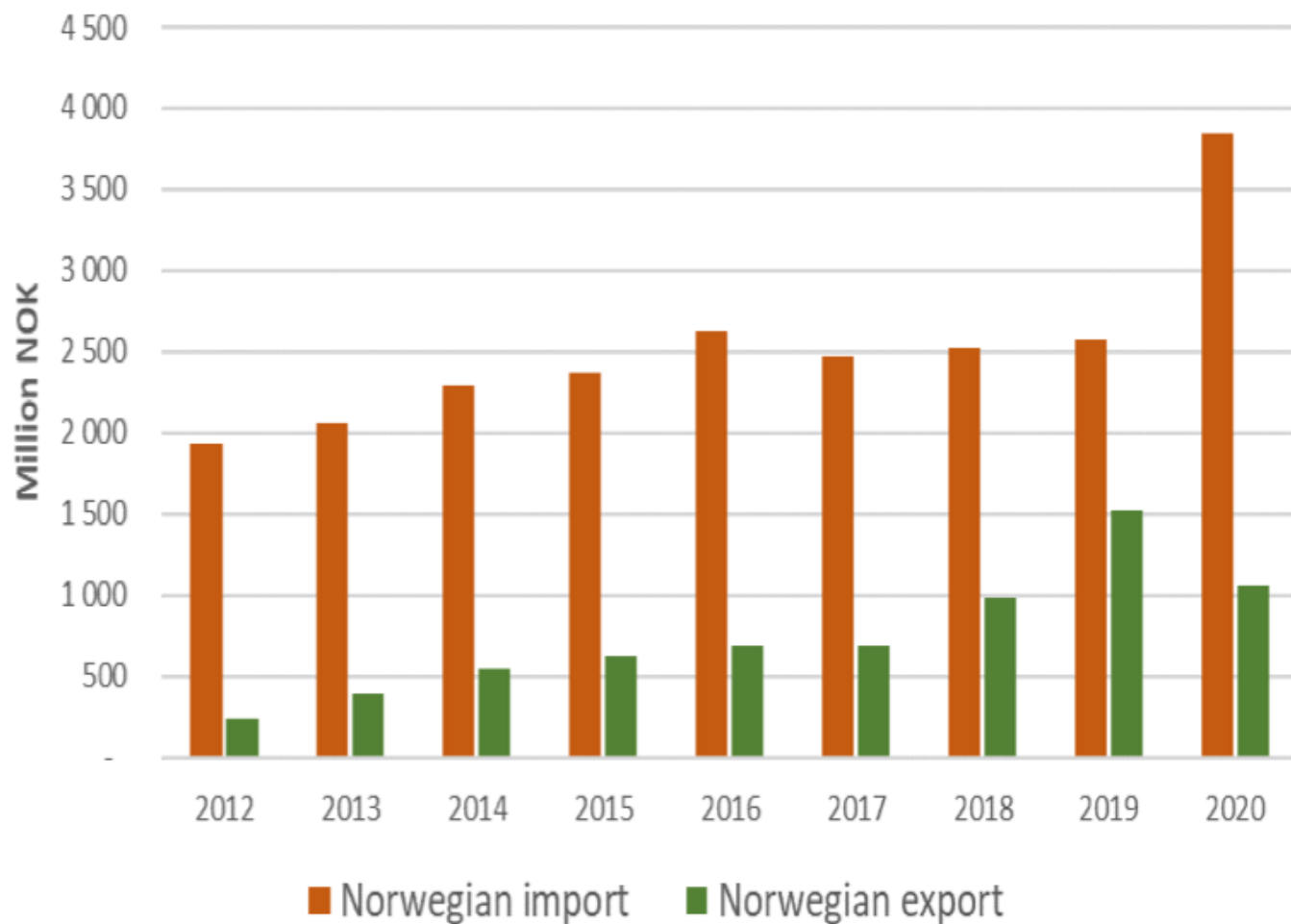

AgriAnalyse/Landbruksdirektoratet/SSB

- Norsk eksport av ost var 7 878 tonn i 2020.
 - 17 301 av totalt 17 927 tonn importert ost i 2020 kom frå EU
 - EFTA har ein ostekvote på 200 tonn, og 143 tonn vart importert frå Sveits i 2020

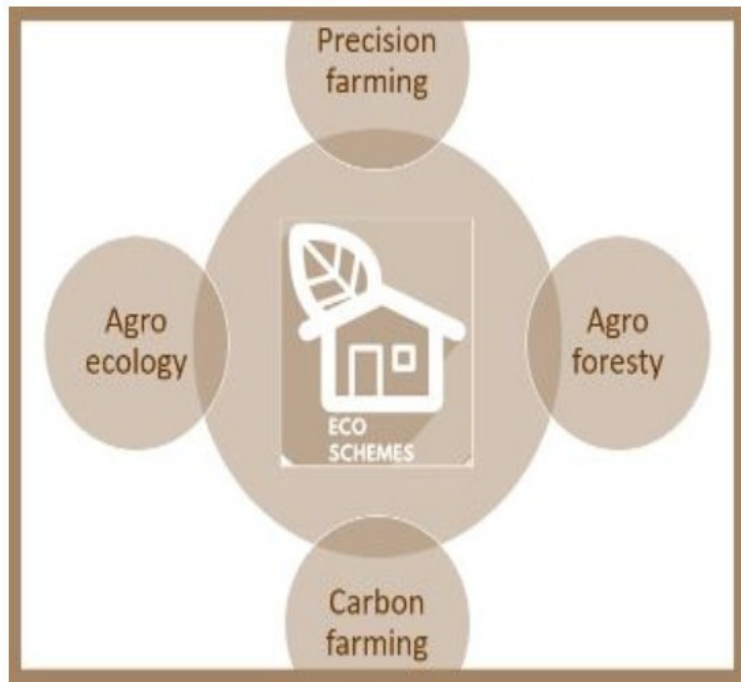
Agricultural trade between Norway and United Kingdom

■ Norwegian import ■ Norwegian export

Hva er nytt i CAP post 2020?

- Nye mål med landbrukspolitikken
- Nye virkemidler: Strategiske planer og Eco schemes
- Farm to Fork og Biodiversitetsstrategien (Nye miljømålsettinger)

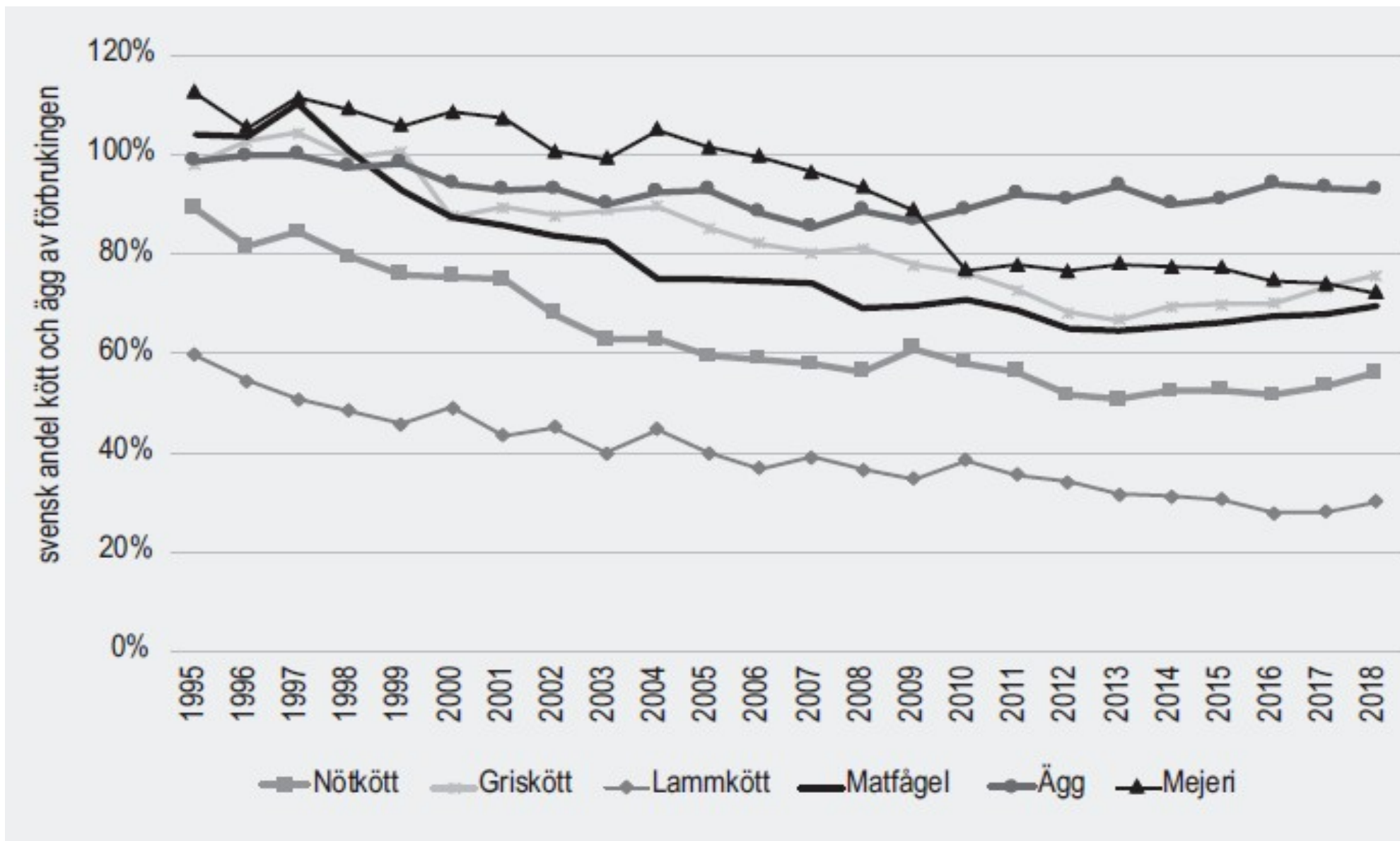

- Frivillig for bøndene (i motsetning til greeningen) – obligatorisk for landene
- Utformes for å nå målsettingene i de enkelte lands behov og strategiske planer innenfor rammene kommisjonen setter
- Striden står om hvor stor andel av direktemidlene som skal brukes til eco schemes

European Green Deal: Farm to Fork og

Biodiversitets- strategien

- 50 prosent reduksjon i bruken av kjemiske plantevernmidler innen 2030.
- Minst 50 prosent reduksjon i avrenning av næringsstoffer. Dette vil innebære en reduksjon i bruk av gjødsel med minst 20 prosent innen 2030.
- 50 prosent reduksjon i salget av antibiotika til husdyrprodusenter og i akvakultur innen 2030.
- 25 prosent av jordbruksarealene i EU skal være økologisk drevet innen 2030 (i dag: 7-8 prosent).

Källa: Jordbruksverket, Marknadsbalanser för kött, mjölk och ägg.

Hvilke muligheter har vi – hva er viktig?

- Politisk vilje til å prioritere norsk matproduksjon
 - Utnytte de mulighetene som finnes innenfor dagens avtaler og regelverk
 - Med hensyn til importvern og mulighet til prisuttak
 - Med hensyn til ordninger over budsjettstøtte
 - Benytte kronetoll eller prosenttoll etter hva som er mest gunstig
 - Utfordre avtaler og regelverk som i stor grad er tilpassa en annen virkelighet både mht klimautfordringer og matvareforsyning
- Dette krever at vi fortsatt kan føre en nasjonal landbrukspolitik